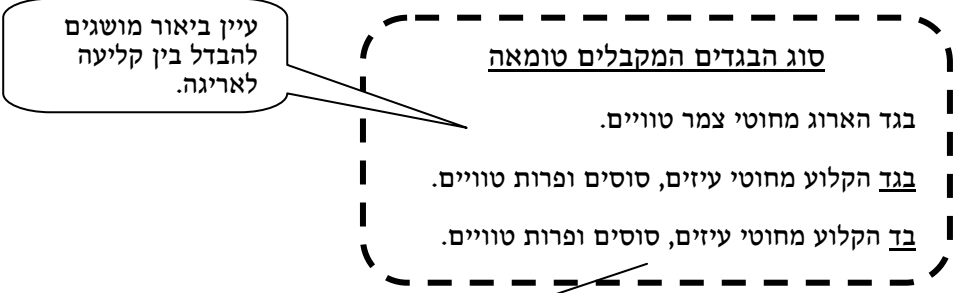
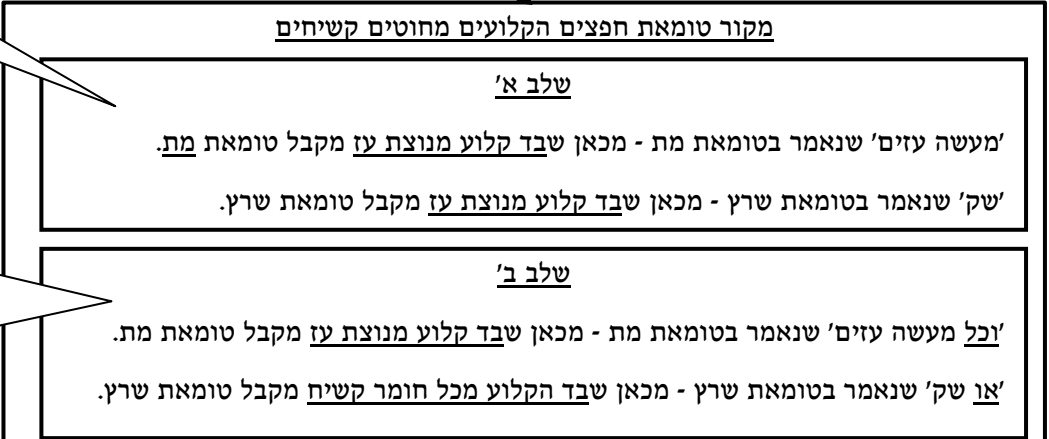

שבת סג: (ש18 מהסוף) עד סה. (המשנה)

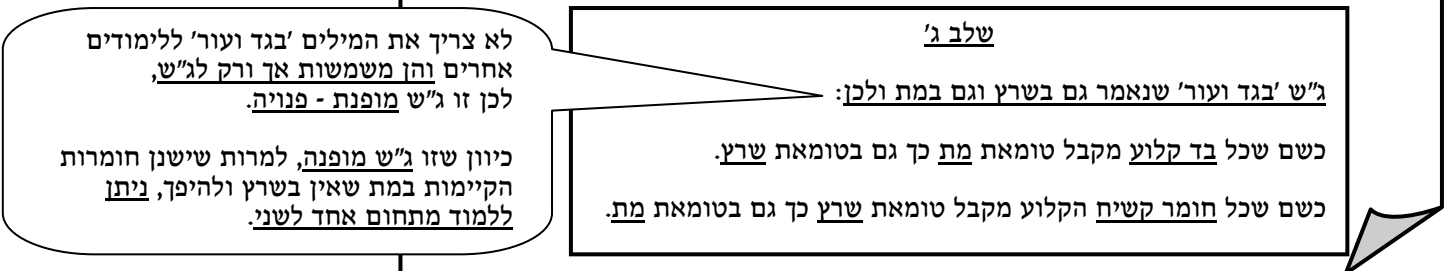
ביאורי מושגים
 כשמכינים בגד עוברים החוטים שני שלבי עיבוד: 1. טווייה - שזירת כמה חוטים לחוט אחד.
 2. אריגה - אריגת החוטים (הטוויים) בדרך של שתי וערב ויצירת משטח של בד.
 מינוחים אלו תקפים בצמר ובפשתן שהם רכים. בחומרים קשיחים יותר כמו נוצות עיזים השלב השני לא יוצר אריג רך והדוק אלא מעין מחצלת ולכן השלב השני, בחומרים קשיחים, נקרא קליעה ולא אריגה.
 התורה חידשה שבשני הסוגים הללו (החומרים הרכים והקשים) יש קבלת טומאה ובתנאי ששני השלבים בוצעו. כשלא היתה טווייה או שלא היתה אריגה או קליעה - אין קבלת טומאה.

לא ניתן ללמוד משרץ על מת: שרץ מטמא בשיעור עדשה, מת מטמא בכזית.
 לא ניתן ללמוד משרץ על מת: מת מטמא לשבעה ימים, שרץ מטמא ליום אחד בלבד.

הערות:
 1. לפני שהיתה הג"ש למדנו משני המקורות על בד קלוע, (אחד במת ואחד בשרץ).
 2. 'חומר קשיח' - לרבות זנב פרה וסוס.

משנה

בדברים אלו מותר לאישה לצאת:

שערות הקשורות בשערה - משלה, משל חברתה ואפילו משל בהמה.

טוטפת וסרבוטין הכשיטים ששמים על הכובע כשהם קשורים.

כבול סבכה שמתחת לכובע ופאה נוכרית - אבל רק לחצר.

מוך חתיכת צמר גפן שבאזנה, בסנדלה, ושבין רגליה.

פלפל וגרגר מלח - בתנאי שלא תשימם בשבת אפילו אם היה לה בפה ונפל - משום רפואה.

שן תותבת מזהב - רבי: מותר, חכמים: אסור.

למרות זאת - אסור לצעירה לצאת בשערות של זקנה ולהיפך.

הטעם שהמשנה מקילה בפאה וכבול יותר משאר הדברים - כדי שהאישה לא תתגנה על בעלה.

ר' ישמעאל בר"י חולק על המשנה:

המשנה: מותר לצאת לחצר רק בפאה וכבול.

ריבר"י: כל מה שאסרו לצאת לרה"ר מותר לצאת בו לחצר.

רמי ב"י: היתר מוך תקף רק כשהוא קשור.

מוך שבין רגליה:

האמוראים נחלקו האם הגבלה זו תקפה גם במוך כזה. או שבגלל מאיסותו אין חשש שתוציאו.

מוך דחוק ולא קשור:

ר' יוחנן ור' ינאי: נהגו בעצמם היתר. חבריהם: אסור.

ר' זירא: המח' היא רק בשן מזהב. בשן מכסף כולם מודים שמותר לצאת.

אביי: טעמו של רבי זהה לטעמם של תנאים אלו: ר"א התיר לצאת בצלוחית עם ריח טוב. רשב"א התיר לצאת בסבכה.

בכל המקרים הללו מדובר בחפץ שמים אותו משום פגם כיוון שכך אנשים מתביישים להראות אותו (ולכן הם לא יורידו אותו).

דבר שאסרו חכמים משום מראית עין

ר' שמעון ור' אלעזר וכך גם שיטת רב: אסור אפילו בחדרי חדרים.

ת"ק שבברייתא: מותר בהסתר.

שבת סה. (המשנה) עד סו: (המשנה)

ביאורי מושגים

- שני סוגי מאגרי מים המטהרים הם: מעיין ומקווה, מעיין המורכב ממים היוצאים מהאדמה, ומקווה ממי גשמים. שלושת ההבדלים הבולטים בין מקווה למעיין הם:
- היקף הטהרה - יש טומאות המחייבות מיים חיים - מי מעיין - זב למשל חייב לטבול במעיין.
 - מצב המים - מעיין מטהר גם כשהמים זורמים (זוחלין) מקווה מטהר רק כשהמים עומדים (אשבורן).
 - כמות המים - מעיין מטהר בכל כמות שהיא, מקווה מטהר רק בכמות של 40 סאה.

משנה

מותר לצאת ב:

מטבע שקשור מתחת לפצע שבעקב הרגל. חוטים וקיסמים ששמים באוזן, עם רעלה, ופרופה בגד שמשמשים בו אבן או אגוז.

מותר לפרוף אבן ואגוז בשבת ואסור מטבע.

ההיתר לצאת במטבע נובע משלוש תכונות של המטבע: קשיחות, הציור שעליו, הלחות שיוצאת מהמתכת. לכן אם רוצה לקשור למכה חפץ אחר: אם יש לו את כל התכונות הללו - מותר, ואם לא - אסור.

אביי הסתפק האם מותר להשתמש בהיתר הפריפה כדי להוציא אגוז לרה"ר.

ספק זה לא תלוי במח' האם מותר להערים כשיש שריפה - ללבוש כמה מלבושים ולצאת עימם: המקרה שלנו קל יותר - פריפה איננה מעשה חריג ובוטל. המקרה שם קל יותר - אם לא נתיר הוא עלול לכבות את האש.

הוא חשש שבגלל הייחוד של החוטים הן יבואו להראותם.

הנהגות הלכתיות שנהג אביו של שמואל בבנותיו:

- הוא אסר על בנותיו לצאת עם חוטים צבעוניים באוזנם.
- הוא אסר על בנותיו לישון באותה מיטה.
- הוא לא נתן להן לטבול בנהר הפרת באביב.
- בסתיו הוא עשה להם מחצלות על הנהר.

הוא חשש לקירבה אסורה בין בנותיו.

חשש זה משמעותי או בגלל שנשים המסוללות פסולות לכהונה, או מחשש שזה יעורר את יצרן.

הוא חשש שמי הגשמים רבו על מי המעיין.

דעתו של שמואל, בנו, בעניין זה לא ברורה: במקום אחד הוא הסכים עם אביו ובמקום שני חלק.

משנה

רגל תותבת:

ר' מאיר: מותר לצאת בה. ר' יוסי: אסור לצאת בה - ואם יש בראשה תא לשים בו ספוגים (למנוע חיכוך של הברך ברגל התותבת) היא מקבלת טומאה.

מגיני ברכיים של קטוע שתי רגליים:

מקבלים טומאה, מותר לצאת בהם בשבת, ומותר להיכנס בהם לעזרה.

כסא נכים ומגיני הרגלים של נכה המשותק ברגליו שנע בעזרת ידיו: מקבלים טומאה, אסור לצאת בהם בשבת, ואסור להיכנס בהם לעזרה.

לוקטמין חמור של ליצנים, או מסכה של ליצנים או קביים: לא מקבלים טומאה ולא יוצאים בהם.

בנוגע לטעמים של ר"מ ור"י עיין בעמוד הבא

מגיני ברכיים: נחשבים תכשיט. מגיני רגלים של משותק: נחשבים מנעל.

קבלת טומאה - שניהם מקבלים כיוון שהם כלי.

כניסה לעזרה - מותר להיכנס בתכשיט, אסור להיכנס במנעל.

יציאה בשבת - עקרונית מותר בשניהם, חכמים אסרו מגיני רגליים של משותק מחשש שיפלו.

לוקטמין: לא נחשבים כלי ולכן:

לא מקבלים טומאה, ולא יוצאים בהם בשבת (נחשבים משא).

ר' יוסי: נעל מעץ לא נחשבת מנעל ולכן:
 1. מקבלת טומאה רק כשיש לה בית קיבול.
 2. נחשבת משא ואין לצאת בה בשבת.
 3. אין לחלוץ בה.

ר' מאיר: נעל מעץ נחשבת מנעל ולכן:
 1. טמאה תמיד.
 2. מותר לצאת בה בשבת.
 3. מותר לחלוץ בה.

ברייתא ומשנה

ר"ע שטימא הניח שתי הנחות:
 א. קש מקבל טומאה.
 ב. סנדל מעץ נחשב סנדל.
ת"ק (ר' יוחנן בן נורי): חלק על ההנחה הראשונה. הוא סבר שקש לא מקבל טומאה.
החכמים של הברייתא, שלא הודו: חלקו על ההנחה השניה הם סברו כר' יוסי שסנדל מעץ אינו סנדל.
החכמים של המשנה, שהודו: סברו כר"מ שסנדל מעץ הוא סנדל.

סנדל מקש של סיידים:
ת"ק: טהור.
ר"ע: טמא.
דעת חכמים בעניין:
ברייתא:
 חכמים לא הודו לר"ע.
המשנה בעדויות:
 חכמים הודו לר"ע.

כולם מודים שהרגל התנתבת עשויה ליופי ורק לפעמים נשענים עליה.
 האמוראים נחלקו האם במקרה כזה החפץ נקרא עומד למדרס או לא.

אביי למד את דינו ממקל ההליכה, רבא למד מהעגלה של התינוק.
אביי: לא ניתן ללמוד מהעגלה כיוון ששם תמיד נשענים עליה.
רבא: לא ניתן ללמוד מהמקל כיוון שהוא עשוי לסיוע ביישור ההליכה ולא כנקודת משען.

טומאת חפץ שאנשים נשענים עליו לפעמים
עגלת משחק של תינוק: המשנה קובעת שטמאה.
מקל הליכה של זקן: המשנה קובעת שטהור.
רגל תותבת שיש לה בית קיבול: אביי: טהורה כמו מקל הליכה.
רבא: טמאה כמו עגלת משחק של תינוק.

שבת סו: (המשנה) עד סז: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

הזכרת לחשים - הגמרא מביאה את דברי אביי ורבה המתירים דבר שיש בו משום רפואה גם אם הגויים נוהגים לעשותו ואין חוששים בו ל'דרכי האמורי' רש"י מזכיר לחש כדבר מובהק שאין בו רפואה ולכן הוא אסור. הרא"ש השיג על רש"י מסוגייתנו שמוזכרים בה לחשים רבים. (ייתכן שרש"י סבר שלחשים אלו לא נהגו האמוריים לאומרם ולכן אינם אסורים) הרא"ש סבר שהסתייגות בדבר התועלת הרפואית קיימת רק במעשה ולא בלחש. הראשונים נחלקו בעניין התועלת שיש בלחשים - כדרך ריפוי, כסגולה, או סתם כעניין פסיכולוגי המשפיע על האדם - אנו יודעים היום שאדם החושב שהוא לוקח תרופה (גם אם היא בסך הכל סוכרזית) מתרפא יותר מאדם שאינו חושב שהוא לוקח תרופה.

משנה

נערים צעירים יוצאים בקשר, בני מלכים יוצאים בפעמוני זהב העשויים ליופי, היתר זה שכיח בבני מלכים אבל נוהג אפילו בפשוטי העם.

מהו קשר:

ר' יהודה: גבעולי פואה שהיו תולים על הצוואר לרפואה.
ר' חמא בר גוריא: קשר שקושר האב על ידו של בנו כדי להתמודד עם הגעגועים.

שיטת ר"י נדחתה - קשר זה שייך גם בבנות וגם במבוגרים ולא רק בנערים זכרים.

מדוע לא חוששים שאם פשוטי העם ילכו בפעמוני מלכים הם יורידום מחמת הבושה:
ר' אושעיא: זוהי שיטת ר"ש הסובר שכל בני ישראל בני מלכים הם! רבא: מדובר כשפעמונים תפורים לאריג.

משנה

ר' מאיר: מותר לצאת בביצת החרגול, בשן שועל ומסמר שנלקח מאדם שצלבו אותו. חכמים: דברים אלו אסורים משום דרכי האמורי.

ביצת חרגול - מועילה לכאב אוזניים, שן שועל - מועילה לבעיות שינה, מסמר מצלוב - מועילה לנפיחות של מכה.

פסיקת ההלכה של אביי ורבא: כל דבר שיש בו רפואה אין בו משום דרכי האמורי.

הרא"ה גורס אחרת: לשיטתו כל הרשימה הארוכה המוזכרת אחרי שני המקרים הללו מותרת גם כן.

ר' חייא בר אבין: כל הפרק שעוסק בענייני דרכי האמורי (כוונתו ככל הנראה לפרקים זח בתוספתא) אסור - לבד משתי סגולות:
1. אדם שנתקעה עצם בגרונו ישים עצם מעל ראשו ויגיד: 'אחת אחת תרד ותיבלע, תיבלע ותרד אחת אחת.'
2. אדם שנתקעה לו עצם של דג יאמר: 'ננעצת כמחט ננעלת כתריס, רדי, רדי.'

דברים המותרים למרות שאין בהם משום רפואה:

1. להבליט את מחלתו - בדומה למצורע הנדרש לקרוא 'טמא, טמא' - כדי לעורר את רחמי הבריות עליו.
2. להגיד פסוקים כבקשת רחמים - כך מסבירים הראשונים את הזכרת הפסוקים בעניין הסנה.
3. לברך - כך נהג ר' עקיבא במשתה שעשה לבנו.

שבת סז: (תחילת הפרק) עד סט: (ש16 השורה המתחילה במילה 'זחומש')

משנה

מדוע כלל זה נקרא כלל גדול:

1. כיוון שיש עוד כלל נוסף.
נדחה: במעשר ישנו כלל נוסף ולמרות זאת הכלל הראשון לא קרוי גדול.
2. כיוון שיש בו אבות ותולדות.
נדחה חלקית: תירוץ זה לא עוזר לבר קפרא שגורס גם במעשר 'גדול', ובמעשר הרי אין אבות ותולדות.
3. כיוון שמצוה זו חמורה יותר משום שהיא מקיפה תחום רחב יותר ממצוה אחרת.
התנא שלנו: יישם עקרון זה בשבת ושיביעית.
בר קפרא: יישם עקרון זה גם במעשר כיוון שפאה מצומצמת ממנו.

כלל גדול אמרו בהלכות שבת

אדם שעשה כמה מלאכות בכמה שבתות.

שכח את עצם דין שבת:
חייב חטאת אחת על הכל.

שכח שהיום שבת:
חייב חטאת על כל שבת.

שכח את המלאכות האסורות:
חייב חטאת על כל מלאכה.

העושה כמה מלאכות שכולן אסורות משום אותו אב: חייב רק חטאת אחת.

שבת - גם תלוש וגם מחובר.
שיביעית - לא תלוש אבל כל מחובר.
מעשר - רק מחובר של מאכל אדם.
פאה - רק מאכל אדם שנלקט כאחד ומחזיק מעמד.
(ולכן פאה לא נוהגת בתאנה כיוון שלא נלקטת כאחד, ולא בירקות כיוון שלא נשמרים לאורך זמן).

בעניין אדם שלא ידע מעולם על האיסור - רב ושמואל סברו כחכמים ור' יוחנן ור"ל כמונבז.

טעמו של מונבז: 'תורה אחת' - מקיש שוגג למזיד:

1. במזיד יש ידיעה מקדימה - כך גם בשוגג.
2. במזיד יודע על האיסור בזמן העבירה - בשוגג אפילו אם ידע על האיסור בזמן העבירה ושכח רק את חיוב הקרבן חייב.

חכמים: לומדים מ'תורה אחת' את ההיקש מע"ז על כך שחיוב חטאת הוא בכל מקרה שבו במזיד חייבים כרת.

ברייתא

המחלוקת הכפולה של מונבז וחכמים

אדם שלא ידע מעולם על האיסור מונבז: לא נחשב שוגג - צריך ידיעה מקדימה.
חכמים: נחשב שוגג - לא צריך ידיעה מקדימה.

אדם שידע על האיסור ולא ידע על חיוב הקרבן: מונבז: גם זה נחשב שוגג.
חכמים: לא נחשב שוגג.

טעמו של ר"ל: 'לא תעשינה בשגגה ואשם' - צריך לשכוח את עצם האיסור.
ר' יוחנן: 'לא תעשינה בשגגה ואשם' - פרט לומר שהיה חוטא גם אם היה זוכר את העבירה.

מתי לפי חכמים האדם נחשב שוגג:
ר' יוחנן: אפילו אם זכר את האיסור ושכח שאיסור זה בכרת.
ר"ל: רק אם שכח את עצם האיסור.

אבוי - ר' יוחנן מודה: 1. שבשבועת ביטוי חייבים רק אם שכח את האיסור עצמו.
2. שבתרומה חייבים חומש רק אם שכח את האיסור עצמו.

רבא חולק על סעיף 2: ר' יוחנן מקיש חיוב מיתה שבתרומה לחיוב כרת וחייב חומש שבתרומה לקרבן. לכן הוא מחייב חומש אפילו אם שכח רק את חיוב המיתה.

ביאורי מושגים

איסור תחומין - הגמרא משתמשת באיסור זה כדי להביא מקרה שבו אדם שכח את כל ל"ט המלאכות אבל זכר משהו מאיסורי שבת. הגמ' תולה הבנה זו בדעת ר"ע. הראשונים דייקו מכאן שלפי הבבלי חכמים סבורים שכל איסור תחומין הוא רק מדרבנן: לאור זאת יש שלוש שיטות באיסור תחומין: ר"ע: יציאה חוץ לאלפיים אמה - אסורה מהתורה. חכמים לפי הירושלמי: חוץ לאלפיים - אסור מדרבנן, חוץ ל12 מיל - אסור מהתורה. חכמים לפי הבבלי (להבנת הראשונים בסוגייתנו): כל איסור תחומין הוא רק מדרבנן.